

Veteranen Platform

Belangenbehartiger van Nederlandse Veteranen

Aan: leden van de Vaste Commissie voor Defensie

Datum: 5 jun 2023

Plaats: Den Haag

Onderwerp: Position paper van het nationaal Veteranenplatform bij de Veteranennota 2022-2023

Inleiding

De nationale Vereniging Veteranen Platform is sinds 1989 namens de aangesloten veteranenorganisaties de belangenbehartiger van alle Nederlandse veteranen en hun relaties voor erkenning en waardering een waarborgen van zorg. Bij het Nationaal Veteranenplatform zijn meer dan 100 veteranenorganisaties aangesloten.

In de verslagperiode van de veteranennota heeft het Veteranenplatform onder meer gewerkt aan de speerpunten uit het beleidsplan: Belangenbehartiging, Transitie, Veteraan in de Samenleving en Nuldelijnsondersteuning. Het meest in het oog springend daarbij is de nasleep van de presentatie van de uitkomsten van het onderzoek 'Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië, 1945-1950'. Het Veteranenplatform heeft daarin duidelijk stelling genomen, omdat deze uitkomsten veel veteranen en hun relaties en nabestaanden direct of indirect treffen. Overigens loopt de discussie hierover nog steeds en het VP zal de ontwikkelingen dan ook nauwlettend blijven volgen.

Ook de komende periode streeft het Veteranenplatform ernaar haar invloed uit te oefenen aan de voorkant van de veteranenproblematiek en daarmee het veteranenbeleid op koers te houden. Daarbij richt het VP zich met name op een veteranenstatus die recht doet aan de diverse vormen van inzet en de belangrijke maar kwetsbare fase van de overgang naar de civiele maatschappij. Extra aandacht zal worden gegeven aan de gevolgen voor de veteranen in de nasleep van het onderzoek 'Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië, 1945-1950' en bij het onderzoek 'Twintig jaar Nederlandse inzet in Afghanistan'. Ook de wisselwerking tussen mentale klachten, fysieke klachten en de (im)materiële zorg voor veteranen staat prominent op de agenda van het nationaal Veteranenplatform. Daarbij worden de belangen van de relaties en de nagelaten betrekkingen nadrukkelijk meegenomen. Dit alles met als leidraad: Het verschil maken, voor de 'Veteraan in de samenleving', de (ex-) militair die er trots op is veteraan te zijn. Voor meer informatie over het beleid van het Veteranenplatform en de behaalde resultaten verwijst ik naar het Beleidsplan VP 2021-2025 en ons Bestuursverslag VP 2022, <https://veteranenplatform.nl/>.

Verwachting van een veteranenbeleid/-nota algemeen

In het algemeen is het Veteranenplatform tevreden met de aandacht voor erkenning, waardering en zorg voor veteranen en hun relaties. Het is echter van groot belang om samenwerking tussen de verschillende stake holders te intensiveren en beleidsmatig de juiste initiatieven en activiteiten te blijven ontwikkelen en stimuleren. Er zijn nog tal van aspecten die voor verbetering vatbaar zijn om erkenning, waardering en met name ook zorg voor veteranen te optimaliseren.

Veteranen Platform

Belangenbehartiger van Nederlandse Veteranen

Het Veteranenplatform vindt het van belang dat de veteranennota inzicht geeft in de voortgang/uitwerking van (nieuw) beleid conform de aangenomen motie van Wijngaarden cs. (30 139, nr. 244) *“te rapporteren op een wijze die meerjarig kwantitatief en kwalitatief inzicht geeft in de effecten van het veteranenbeleid, onder andere over ontwikkelingen binnen de veteranenpopulatie, omvang van knelpunten, en beleidsvoornemens”*. Waarbij een relatie wordt gelegd tussen verbetermaatregelen als gevolg van (nieuw) beleid, het vaststellen wat de effecten zijn van (nieuw) beleid, vervolgens een appreciatie van de effecten, die op hun beurt weer zouden kunnen leiden tot nieuw beleid met hetzelfde vervolgproces. Kortom waargenomen effecten en cijfers verdienen een analyse die weer leidt tot vervolgacties.

Bemerkingen bij de Kamerbrief veteranennota 2022-2023 van 1 juni

Gemist wordt een passage over het Nederlands bombardement op een quala tijdens slag om Chora en de reactie van de minister daarop.

De rechtbank Den Haag heeft op 23 november 2022 uitspraak gedaan in een zaak die gaat over het bombardement van een Afghaanse quala tijdens de slag om Chora medio juni 2007. De rechtbank heeft geoordeeld dat het bombardement onrechtmatig was en dat de Staat de schade van de slachtoffers moet vergoeden. Defensie is om pragmatische redenen niet tegen de uitspraak in hoger beroep gegaan.

Het Veteranenplatform is teleurgesteld dat de minister van Defensie een kans om publiekelijk achter haar veteranen te gaan staan niet heeft benut en nu ook niet doet in de veteranennota.

Gemist wordt een passage over het onderzoek ‘Twintig jaar Nederlandse inzet in Afghanistan’.

Het NIOD heeft van de ministerraad opdracht gehad om in samenwerking met het NIMH onafhankelijk, extern en wetenschappelijk onderzoek te doen naar twintig jaar Nederlandse inzet in Afghanistan. Het onderzoek heeft betrekking op de aard, omvang, kosten, tijdsperiode en gestelde doelen van de militaire, diplomatieke en civiele inzet in Afghanistan van 2001 tot 2021, evenals de beperkingen, dilemma's en gemaakte keuzes bij de uitvoering ter plaatse.

Het voornemen is een Wetenschappelijke Adviescommissie in het leven te roepen. Ook zal er een Klankbordgroep worden geformeerd. Afghanistan veteranen vormen een belangrijke groep die bij het onderzoek dient te worden betrokken.

Het Veteranenplatform maakt zich zorgen dat in dit onderzoek dezelfde fouten worden gemaakt als in het onderzoek 'Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië, 1945-1950' en streeft ernaar om in ieder geval deel uit te maken van de Klankbordgroep.

Gemist wordt de strand van zaken rond de Regeling Reünie Faciliteiten (RRF). De herziening van deze regeling is onderwerp van het Georganiseerd Overleg met de bonden en ligt daardoor al heel lang stil. In deze herziene regeling krijgen ook partners van veteranen recht op een tegemoetkoming in de kosten van reünies. Dit is ook in overeenstemming met de wet en geaccordeerd door Defensie. Het Veteranenplatform heeft al eerder aangedrongen om deze herziening door te voeren, desnoods om het georganiseerd overleg heen. Daarnaast is de huidige RRF niet geïndexeerd, hoewel daarvoor wel financiële middelen beschikbaar zijn. Deze indexatie kan volgens het Veteranenplatform los worden gezien van de voorgestelde wijzigingen en dus sowieso worden doorgevoerd. In de huidige tijd van mega inflatie is deze indexatie hoog nodig om nog bijeenkomsten te kunnen organiseren.

Veteranen Platform

Belangenbehartiger van Nederlandse Veteranen

Gemist wordt het Implementeren van conclusies en aanbevelingen van verschillende onderzoeken:

- In de veteranennota wordt niet ingegaan op de voortgang van het implementeren van de uitkomsten van het periodiek onderzoek 'Veteraan hoe gaat het met u'. Met name op basis van risicofactoren (combinatie missie-ervaring en privésituatie): identificeren van risicogroepen/aandachtsgroepen; het organiseren van gerichte preventie; en het aanbieden van outreachende zorg.
Ook wordt gemist wanneer het volgende onderzoek plaatsvindt.
- De onderzoeksresultaten van het onderzoek onder Dutchbat III veteranen biedt aanknopingspunten voor verbeteringen in de uitvoering van het veteranenbeleid. De begeleidingscommissie heeft zeven aanbevelingen geformuleerd. In deze nota wordt alleen nader ingegaan op de drie aanbevelingen specifiek gericht op de erkenning, waardering en zorg voor Dutchbat III-veteranen en hun thuisfront. Niet wordt inhoudelijk ingegaan op de implementatie/voortgang van de eerste vier meer algemene aanbevelingen over het aanscherpen en verbeteren van de uitvoering van het beleid voor alle veteranen en hun thuisfront. Met name over aanbeveling 2 zegt de onderzoeksleider, Hans Borstlap, "Sta als ministerie voor je personeel. In het bijzonder wanneer er aantoonbare onjuistheden over hun functioneren in de media naar voren komen en weerspreek die." Hoewel deze aanbevelingen allemaal zijn aangenomen valt het op dat aan dit aspect geen invulling gegeven wordt waar dat wel van toepassing is, zoals bij de uitkomsten van het Indië onderzoek, het bombardement bij Hawija en het vonnis rond de slachtoffers bij Chora. Het belang van een juiste beeldvorming over de veteraan in het publieke domein wordt nog eens onderstreept door de bevindingen in het proefschrift '**Veteran under construction**', dat ook in de nota wordt aangehaald.

In de nota wordt vermeld dat het DCR is betrokken bij de invulling van de Social Return On Investment (SROI) verplichting. Blijkbaar gaat dit om een soort pilot vanaf 2021. Het is onduidelijk in hoeverre dit initiatief breder wordt opgepakt en structureel onderdeel wordt van nieuwe aanbestedingen. Een dergelijke verplichting kan van grote meerwaarde zijn voor veteranen die na hun actieve diensttijd passend werk zoeken, als onderdeel van de transitie naar de civiele maatschappij.

Bij Advies en Toezicht wordt gemist de uitvoering van de verantwoordelijkheden en taken van de Raad voor civiel-militaire Zorg en Onderzoek (RZO) die belegd zijn bij het NLVi en de voortgang van de overgenomen dossiers.

Met het oprichten van het NLVi is de RZO opgeheven en zijn de volgende taken overgegaan naar (de Raad van Toezicht van) het NLVi: (1) het toezicht houden op het civiel-militaire ketenzorgsysteem voor veteranen; (2) de minister van Defensie adviseren over veteranenzorg; en (3) de minister adviseren over het wetenschappelijk onderzoek naar aandoeningen gerelateerd aan uitzendingen. Het advies over wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan door de WAC.

Maar hoe wordt nu in de praktijk toezicht gehouden op de civiel-militaire ketenzorgsysteem voor veteranen en wat zijn de bevindingen? Gaat het goed met de veteranenzorg?

Welke adviezen over veteranenzorg zijn gegeven aan de minister?

Appreciatie en visie

De veteranennota is vooral een weergave van wat er feitelijk is gebeurd. Gemist wordt de relatie tussen verbetermaatregelen als gevolg van (nieuw) beleid, het vaststellen wat de effecten zijn van (nieuw) beleid, vervolgens een appreciatie van de effecten, die op hun beurt weer zouden kunnen leiden tot nieuw beleid met hetzelfde vervolgproces.

Veteranen Platform

Belangenbehartiger van Nederlandse Veteranen

Regelmatig ontbreekt de 'so what' vraag bij cijferreeksen of feitelijk constatering. Er wordt bijvoorbeeld geconcludeerd dat de wachttijden voor de MIP-keuringen (weer) oplopen. Het ontbreekt echter aan concrete maatregelen om hier iets aan te doen. Of welke maatregelen worden er genomen om het responspercentage op de vragenlijsten na een missie te vergroten. Juist bij de 60 % die niet reageert zitten potentieel relatief meer probleemgevallen.

Kortom, de vooruitblik is wel erg mager en zou in kunnen gaan op de invulling in de tijd van bijvoorbeeld het vervolg 'Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië, 1945-1950'; onderzoek 20 jaar Afghanistan; herzien veteranenstatus; meer bereiken en betrekken relaties; vergroten respons vragenlijsten; vergroten aantal veteranen in werkelijke dienst met een Veteranenpas; nieuw onderzoek 'Veteraan, hoe gaat het met U?'; afhandeling van dossiers die voorliggen in het Georganiseerd Overleg?

Overig aandachtspunt

Op 14 december 2022 heeft het Kabinet een tweede en uitgebreidere reactie op het onderzoek 'Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië, 1945-1950' gegeven. "De hoofd- en eindverantwoordelijkheid voor het Nederlandse optreden en het extreme geweld (in voormalig Nederlands-Indië) lag bij de toenmalige gezagsdragers: de Nederlandse regering, het parlement, de krijgsmacht als instituut en de justitiële autoriteiten."

Het nationaal Veteranenplatform heeft daarop op 20 december een reactie gepubliceerd. Het Veteranenplatform waardeert daarin de uitgebreide excuses van het kabinet aan de veteranen en hun achterban voor de onmogelijke taak die zij kregen en de gevolgen daarvan voor hun gezondheid en welzijn. De waarheid zou worden gediend met een publiekelijke uiting dat het overgrote deel van de veteranen schone handen heeft. De opzet en uitkomsten van het onderzoek 'Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië, 1945-1950' doen geen recht aan een gebalanceerd beeld van deze zo complexe, gewelddadige en chaotische periode in onze recente geschiedenis. De voorliggende kabinetsreactie heeft daarin helaas geen verandering gebracht.

Met vriendelijke groet,

Vereniging Veteranen Platform

J.F.A.M van Griensven
Luitenant-generaal b.d.
Voorzitter